

ው ሳ ኔ

1. የአማራ ብ/ክ/መንግስት ጠቅላይ ፍ/ቤት በወ/መ/ቁ. 05312 ጥቅምት 6 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል።
2. የደቡብ ጎንደር ክፍተኛ ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር ወ/00320 በጥቅምት 15 ቀን 1997 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ፀንቷል።
3. የሥር ፍ/ቤቶች ውሳኔውን እንዲያውቁት ይጻፍ።
4. የዞኑ ማረጋገጫ ቤቶች በዚህ ፍርድ መሠረት እንዲያስፈጽሙ ይጻፍ።
5. መዝገቡን ዘግተን ወደ መዝገብ ቤት መልሰናል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ቤ/ኃ

የሰ/መ/ቁ. 22452

ሐምሌ 30 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፦ አቶ ዓብዱልቃድር መሐመድ

ወ/ት ሂሩት መለስ

አቶ ፀጋዬ አስማማው

አቶ በላቸው አንሺሶ

አቶ አልማው ወሌ

አመልካች፦ የአሮሚያ ጠቅላይ ዓቃቤ ሕግ - የቀረበ የለም

ተጠሪ፦ አሳምነው ገ/መስቀል - አልቀረበም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የሰበር አቤቱታ ሊቀረብ የቻለው በአሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የምእራብ ሐረርጌ ዞን ክፍተኛ ፍ/ቤት በከሣሽ የአሁኑ አመልካችና በተከሳሽ የአሁኑ ተጠሪ መካከል የነበረውን በግፍ ሰው የመግደል እና በግፍ ሰው የመግደል ሙከራ የወንጀል ክርክር የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ ከሰማ በኋላ በወ/መ/ቁ. 258/94 ግንቦት 19 ቀን 1995 ዓ.ም በዋለው ችሎት ተጠሪን በግፍ ሰው የመግደል ወንጀል በቃቤ ሕግ በኩል ተጠቅሶ በቀረበበት ድንጋጌ፣ በግፍ ሰው የመግደል ሙከራ ወንጀል ደግሞ በዓቃቤ ሕግ በኩል የተጠቀሰበትን ድንጋጌ ዝቅ በማድረግ ተራ በሆነ የሰው መግደል ሙከራ ወንጀል በሚያስጠይቅ ድንጋጌ ጥፋተኛ ከአደረገው በኋላ በእድሜ ልክ ጽኑ እስራት እንዲቀጣ የወሰነውን ውሳኔ የአሁኑ ተጠሪ ቅር በመሰኘት ይግባኙን ለአሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት አቅርቦ ይኸው ፍ/ቤት ግራ ቀኙን ከአከራክረ በኋላ የስር ፍ/ቤት ተጠሪን ጥፋተኛ ያደረገባቸውን የሕግ ድንጋጌዎችን ዝቅ በማድረግ ቅጣቱን በተመለከተም ተጠሪን የሚያርመው ተመጣጣኝ ቅጣት የፀ/ስምንት/ ዓመት ጽኑ እስራት ነው በማለት በመወሰኑ ይኸው ውሳኔ ተጠሪ ጥፋተኛ የተባለባቸው የሕግ አንቀጾችም ሆኑ የቅጣት

አወጣጥ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት መፈፀሙን ያሳያል በማለት የአሁኑ አመልካች ለአሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አቅርቦ ችሎቱ ግራ ቀኙን ከአከራከረ በኋላ ይግባኝ ሰሚው ችሎት የሰጠው ውሳኔ ስህተት የለበትም በማለት ውሳኔውን በማጽናቱ ነው።

አመልካች በቁጥር 05/1/A-11/1120 በቀን 20/04/98 ዓ.ም በተፃፈ ማመልከቻ የተጠሪ አድራጎች በስር ፍ/ቤት ጥፋተኛ በተባሉባቸው ድንጋጌዎች የሚሸፈን ሆኖ እያለ ውሳኔ የተሰጠበት የሕግ አንቀጽ መለወጥ አግባብነት ስለሌለው ተስተካክሎ የስር ፍ/ቤት ውሳኔ ሊፀና ይገባል በማለት ተከራክሯል። በዚህ የሰበር አቤቱታ መነሻ ተጠሪ መልስ እንዲሰጥበት ተደርጎም ሐምሌ 28 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ ማመልከቻ የሰበር አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያልተፈፀመበት በመሆኑ ሊፀና ይገባል በማለት መልሱን ሰጥቷል።

ይህ ችሎትም ጉዳዩን ከበታች ፍ/ቤቶች የውሳኔ ግልባጭ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል። እንደመረመረውም የአሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የም ራብ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ተጠሪን ጥፋተኛ ያደረገባቸውን የህግ አንቀጾች የለወጠው በአግባቡ /በሕጉ ረገድ/ መሆን ያለመሆኑ በጭብጥነት ሊመረመር የሚገባው ሆኖ አግኝቶታል።

ተጠሪ በወ/መ/ሀ/ቁ. 522/1/ሀ/ ስር የተመለከተውን በመተላለፍ በክሱ በተጠቀሰው ጊዜና ቦታ ሟች ባለቤቱን፤ ወ/ሮ ዝናሽ ለማ የተባለችውን ሕፃን ልጅ ወልዳ አራስ ቤት በተኛችበት ስፍራ ማካሮሽ ሽጉጥ ተከሶባት አናቷ ላይ ሁለት ቦታ መቷት ለህልፈተ ህይወት ዳርጓታል፤ በወ/መ/ሕ/ቁ. 27/1/ እና 522/1/ሀ/ ስር የተመለከተውን ድንጋጌ በመተላለፍ ደግሞ በ1ኛው ክስ በተጠቀሰው ጊዜና ቦታ ከሟች ዝናሽ ለማ ጋር እንዳይጣላ ሰዎች ጣልቃ ገብተው ለማለያየት ሊገላግሉ ሲሉ እናንተ ነገ ምስክሮች ትሆኑብኛላችሁ አይደል? በማለት ማካሮሽ ሽጉጡን በመተኮስ የግል ተበዳይ የሆኑትን 1ኛ/

ወ/ሪት እስከዳር ጋሻውን በሁለት ጥይት ከፊቷ ላይ መቷት አንዱ ጥይት ከአንገቷ በስተኋላ ሲወጣ አንዱ ጥይት ደግሞ ከአንገቷ ስር በሰውነቷ ውስጥ የቀረ በመሆኑ፤ 2ኛ/ ወ/ሪት መና መሐመድ በምትባለው ላይም አንድ ጥይት ተከሶባት በመሸሸፍ ህይወቷ መትረፍ የቻለ መሆኑን በመግለጽ በግፍ ሰው የመግደል ሙከራ ወንጀል ፈጽሟል የሚል ክስ በአመልካች በኩል ቀርቦበት ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው የዜጎች ክፍ/ፍ/ቤት የግራ ቀኙን ማስረጃ ከሰማ በኋላ የተጠሪን የመከላከያ ማስረጃ የአቃቤ ሕግን ማስረጃዎች አያስተባብልም በሚል ምክንያት ውድቅ አድርጎ ተጠሪን በወ/መ/ሕ/ቁ. 27/1/ሀ/፤ 522/1/ሀ/ እና 523 ድንጋጌዎች ስር ጥፋተኛ አድርጓል። የአሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚው ችሎት ግን በተጠሪ ላይ የተሰጠውን የጥፋተኛነት ውሳኔ ከተቀበለ በኋላ አድራጎቶቹ የሚሸፈኑባቸው ድንጋጌዎች ግን የስር ፍ/ቤት የጠቀሟቸው አለመሆናቸውን በመግለጽ አግባብነት አላቸው ወደአላቸው ድንጋጌዎች ለውጦ ተጠሪን ጥፋተኛ አድርጓል። ይህ ችሎት ለሕግ አንቀጾቹ መቀየር ዋነኛ ምክንያት አድርጎ የያዘው ተጠሪ በወቅቱ በ1ኛ የወ/ሕግ ምስክር ተሰድቧል የተባለው የስድብ ዓይነት ሲታይ ለወንጀል ድርጊቶቹ ቅድመ ዝግጅት እና ማነሣሣት፤ የክፋትና የጭካኔ ስሜት በሚያሳይ ሁኔታ ሳይሆን በምስክር ድርጊት የተነሣ በንዴት፤ ስሜት ውስጥ በመግባት እራሱን መቆጣጠር በማይችልበት ሁኔታ ውስጥ ሁኖ ነው የሚለውን ነጥብ ነው።

በመሰረቱ የሰው ግድያ ወንጀል በወ/መ/ሕ/ቁ. 522/1/ሀ/ መሰረት አንድን ሰው የሚያስጠይቀው ድርጊቱ ሆነ ተብሎ አስቀድሞ በማሰብና በመዘጋጀት ሲፈፀም ወይም በቁጥር 81 ወይም በቁጥር 83 የተመለከቱት አክባጅ ሁኔታዎች በተገኙበት ሁኔታ የወንጀል አድራጊው በተለይ ጨካኝ ወይም አደገኛ መሆኑን ሲያመለክቱ ስለመሆኑ በተጠቃሹ አንቀጽ ተደንግጓል። ከዚህ ድንጋጌ መረዳት የሚቻለውም ለወንጀሉ ማቋቋሚያ የተጠቀሱት ነጥቦች "... ወይም..." በሚል ቃል ተያይዘው የተዘረዘሩ

መሆናቸውንና ምክንያቶቹም ወንጀሉን ለማቋቋም በአንድነት ተጣምረው መገኘት ሳይሆኑ ማቋቋሚያ ሊሆኑ የሚችሉ መሆኑን ነው። በመሆኑም ቅድመ ዝግጅት እና የክፋትና የጭካኔ ስሜት ተጣምረው የመገኘት ሁኔታ የወ/መ/ሕ/ቁ. 522/1/ሀ/ ድንጋጌ ብቸኛ የወንጀሉ መቋቋሚያ ነጥቦች አይደሉም። ይልቅም በድንጋጌው ስር የተመለከቱት የወንጀሉ ማቋቋሚያ ነጥቦች ለየራሳቸው መቆም የሚችሉ ናቸው።

በያዝነው ጉዳይ ተጠሪ ባለቤቱን ለመግደል የ1ኛዋ የዓቃቤ ሕግ ምስክር ስድብ እንደምክንያት የማይወሰድ መሆኑን የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትም ያመነበት ጉዳይ ሆኖ የምስክሯ አድራጎች ግን የተጠሪን የክፋትና የጭካኔ ስሜት በሚያሳይ ሁኔታ እራሱን በማዘጋጀትና በማነሣሣት ለመሆኑ አያሳይም በሚል ተደምድሟል። ይሁን እንጂ ይኸው ድምዳሜ ፍ/ቤቱ የምስክሯ አድራጎች ባለቤትን ለመግደል ምክንያት ሊሆን አይችልም ብሎ ከተነሣበት ነጥብ ጋር የሚጋጭ ነው ከመባሉ በተጨማሪ የወ/መ/ሕ/ቁ. 522/1/ሀ/ ስር የተመለከቱት የወንጀሉ ማቋቋሚያ ነጥቦች ለየራሳቸው ሊቆሙ የሚችሉ መሆናቸውን ያሳገናዘበ ነው። ሚች በወቅቱ ወልዳ የተኛች አራስ ከመሆኗም በተጨማሪ በወቅቱ ያደረገችው ምንም አራጎች የሌለ ሆኖ ተጠሪ ለሕልፈት የዳረጋት ግንባሯ ላይ በሁለት ጥይት በመምታት መሆኑ ሲታይ የተጠሪን የጭካኔ እና የክፋት ስሜት በግልጽ የሚያሳይ ነው። ድርጊቱ የተፈፀመው በውድቅት ሌሊት የጦር መሣሪያን በመጠቀም በወቅቱ አራስ በመሆኗ ልዩ ድጋፍ በሚያስፈልጋትና እንስት መሆኗ ሲታይም አድራጎቱ በቁጥር 81(1)(ሐ) እና (ሠ) ስር እንደተመለከተው በወ/መ/ሕ/ቁ. 522(1)(ሀ) ስር የሚሸፈን መሆኑን የሚያሳይ ነው። ተጠሪ አድራጎቱን የፈፀመው ማንነቱን ተቀብሎ አብራው በመኖር ሁለት ልጅ በወለደችለት ባለቤቱ ላይ መሆኑ ከወ/መ/ሕ/ቁ. 83 አኳያ ሲታይ አክባጅ ምክንያት መኖሩን የሚያሳይና በግፍ ሰው የመግደል

አድራጎትን የሚያቋቁም ነው። በ1ኛ የአቃቤ ሕግ ምስክር ተነገረ የተባለው ስድብ በማናቸውም መመዘኛ አራስ የሆነችን የትዳር አጋር በክፋትና በጨካኝነት መንፈስ ለሕልፈተ-ሕይወት ለመዳረግ የሚያስችል ምክንያት ነው ሊባል አይችልም። በመሆኑም ተጠሪ በባለቤቱ ላይ የፈጸመው ግድያ ከቁጥር 81(1)(ሐ እና ሠ) እና ከቁጥር 83 ድንጋጌ አኳያ ሲታይም በግፍ መግደሉ ተረጋግጦ እያለ ለዚህ አድራጎት አግባብ ተብሎ በወ/መ/ሕ/ቁ. 523 ስር ጥፋተኛ መባሉ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሁኖ ተገኝቷል።

በሌላ በኩል በ2ኛው ክስ ለተጠቀሰው አድራጎት አግብብነት አለው የተባለው የወ/መ/ሕ/ቁ. 27/1/ እና 524/ሀ/ ሲታይ ከምስክሯ አድራጎትና ከነባራዊው ሁኔታ አኳያ ሲመዘን ባግባቡ በመሆኑ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሁኖ አልተገኘም።

በዚህም መሰረት ተጠሪ በባለቤቱ ላይ ለፈፀመው የግድያ ወንጀል ሊጠየቅ የሚገባው በወ/መ/ሕ/ቁ. 522(1)(ሀ) ሲሆን በ2ኛው ክስ በተጠቀሱት የግል ተበዳዮች ላይ ለፈፀመው አድራጎት ደግሞ በክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በተለወጠው ድንጋጌ መሠረት ሆኖ አግኝተናል። ይህ የሚያስገነዝበው ደግሞ ተጠሪ በዚህ ችሎት ጥፋተኛ የተባለው የበታች ፍ/ቤቶች የጥፋተኝነት ውሳኔ የሰጡባቸው ድንጋጌዎች መሻሻላቸውን ነው።

እንዲህ ከሆነ ደግሞ ተጠሪ ሊቀጣ የሚገባው በዚህ ችሎት ጥፋተኛ በተባለባቸው ድንጋጌዎች መሰረት ነው። በአጥፊ ላይ ቅጣት የሚወሰነው ደግሞ በወ/መ/ሕ/ቁ. 86 ስር የተመለከቱትን ሁኔታዎችን ግንዛቤ ውስጥ በማስገባት ነው። ችሎቱም እነዚህን ሁኔታዎችን ተመልክቷል፤ አመዛዝኗልም። ተጠሪ የቤተሰብ አስተዳዳሪ መሆኑ፣ ብዙም ባለመማሩ የእውቀት ማነስና የመንፈስ ልልነት ያለበት መሆኑ እና የኋላ ታሪኩ ሲታይም መልካም የነበረ መሆኑ በቅጣት ማቅለያነት ሊያዙለት የሚገቡ መሆኑን ከወ/መ/ሕ/ቁ. 86 እና 79(1)(ሀ) ድንጋጌዎች ተገንዝበናል። እነዚህን

ምክንያቶች መሰረት ስናደርግ ደግሞ ተጠሪ ጥፋተኛ የተባለበት የመጀመሪያው ክስ ድንጋጌ ያስቀጣው የነበረው እድሜ ልኩን ሁኖ በወ/መ/ሕ/ቁ. 184/ለ/ መሰረት መጠኑ መቅለል ያለበት መሆኑን ተገንዝብናል።

ሲጠቃለልም የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ተጠሪ ባለቤቱን በመግደሉ ሊጠየቅ የሚገባው ድንጋጌ ተራ የሰው ግድያ ወንጀል በሚያስጠይቅበት ማድረጉ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ የተጠሪ አድራጎት በግፍ ሰው መግደል የሚሸፈንና የቅጣቱ መጠንም ሊሻሻል የሚገባው ሆኖ ተገኝቷል። በዚህ መሰረትም የሚከተለው ተወስኗል።

ው ሣ ኔ

1. የምእራብ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 258/94 ግንቦት 19 ቀን 1995 ዓ.ም የሰጠውን የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሣኔ፤ የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 02316 የካቲት 15 ቀን 1996 ዓ.ም የሰጠውን የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሣኔ እንዲሁም የዚሁ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 11541 ጥቅምት 07 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠውን ውሣኔ በወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁጥር 195/2/ለ/2/ መሰረት አሻሽለናል። ይጻፍ።
2. ተጠሪ በ1ኛው ክስ ለተጠቀሰው ድርጊት ጥፋተኛ የተባለበትን ድንጋጌ በወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 113/2/ መሰረት በመለወጥ በወ/መ/ሕ/ቁ. 522/1/ሀ/ ስር የተመለከተውን ድንጋጌ የተላለፈ ጥፋተኛ ነው በማለት ወስነናል።
3. ተጠሪ በ2ኛው ክስ ለተጠቀሰው ድርጊት በወ/መ/ሕ/ቁ. 27/1/ እና 524/ለ/ ስር ጥፋተኛ መባሉ ባግባቡ ነው ብለናል።

4. ተጠሪ ለጉዳዩ የታሰረበት ጊዜ የሚታሰብለት ሁኖ ሊቀጣ የሚገባው በ20/4/9/ ዓመት ጽኑ እስራት ነው ብለናል።
5. ቅጣቱን ተከታትሎ እንዲያስፈጽም ለማረሚያ ቤቱ ይጻፍ።
6. መዘገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መ/ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ቤ/ኃ